

Сагайдак Ілля Вадимович

Кандидат економічних наук, докторант кафедри соціальної філософії,

філософії освіти та освітньої політики

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

e-mail: i.v.sahaidak@udu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Резюме

У статті досліджено формування концепції безпекової економіки в контексті повномасштабної війни Росії проти України та її вплив на економічну політику як України, так і країн Європейського Союзу. Акцентовано, що сучасні реалії вимагають інтеграції безпекового виміру в усі сфери економічної діяльності.

Проаналізовано зміну стратегічних пріоритетів України у відповідь на воєнні виклики: підтримка малого та середнього бізнесу, активізація державно-приватного партнерства, впровадження грантових програм та стимулювання відновлення інфраструктури. Окреслено роль міжнародної допомоги, дипломатії та участі України у міжнародних програмах відбудови. Розкривається взаємозв'язок між економічною безпекою та соціальними процесами, зокрема — збереженням середнього класу, рівнем довіри до державних інституцій, участю громадян у прийнятті рішень.

На рівні Європейського Союзу розглянуто трансформацію безпекової політики, зокрема через ухвалення «Стратегічного компасу» (Strategic Compass), що передбачає активне застосування економічних інструментів у сфері безпеки, створення сил швидкого реагування, зміцнення кіберзахисту, а також розширення оборонного співробітництва з Україною. Підкреслено важливість двосторонніх безпекових угод, що стали інституційним втіленням ідеї безпекової економіки в практичну площину.

Узагальнено, що для досягнення сталого розвитку в умовах воєнних і поствоєнних викликів необхідне поєднання економічних реформ із соціальною адаптацією, інноваційними технологіями та глибокою євроінтеграцією.

Ключові слова: безпекова економіка; національна безпека; європейська інтеграція; безпекова політика; стійкість економіки; міжнародна допомога.

Вступ

Після початку повномасштабної війни Росії проти України економічна політика держави зазнала радикальної трансформації, що зумовило необхідність переосмислення традиційних підходів до забезпечення економічної безпеки. У нових умовах зростає актуальність інтеграції безпекового виміру в економічну стратегію держави, що передбачає не лише захист критичної інфраструктури та розвиток оборонно-промислового комплексу, а й зміцнення соціальної стабільності, підтримку внутрішнього виробництва, адаптацію до глобальних викликів і активну взаємодію з міжнародними партнерами.

Проблема полягає в тому, що традиційне розуміння економічного зростання як головного індикатора розвитку не враховує його можливі негативні наслідки — соціальну нерівність, екологічну деградацію, ослаблення інституційної спроможності. У контексті повоєнного відновлення України виникає потреба в новій парадигмі економічного розвитку, яка б поєднувала економічну ефективність із соціальною справедливістю, екологічною сталістю та безпековою орієнтованістю.

Додатковою ваги проблемі надає і трансформація безпекової політики Європейського Союзу, що змушує країни-члени по-новому оцінювати роль економіки у забезпеченні загальної та регіональної безпеки. Отже, виникає потреба в науковому обґрунтуванні концепції безпекової економіки як інтегративного підходу до соціально-економічного розвитку в умовах збройної агресії, глобальних ризиків і геополітичної нестабільності.

Метою статті є розкриття сутності та особливостей формування безпекової економіки України та Європейського Союзу в умовах збройної агресії та глобальної нестабільності, а також обґрунтування її ролі у забезпеченні економічної стійкості, соціальної стабільності та інтеграції до європейського простору.

Для осмислення означеної проблеми важливим став доробок як українських, так і зарубіжних науковців та експертів, що дозволяє комплексно висвітлити проблему формування безпекової економіки. Зокрема, значне місце посідають дослідження В. Геєця, який аналізує феномен економічної нестабільності, наслідки воєнних руйнувань для економічного

розвитку та суперечності між економічним зростанням і соціальною рівновагою. Важливим теоретичним підґрунтям стали ідеї К. Раворт, яка пропонує новий підхід до економічного розвитку, орієнтований на баланс між соціальними потребами та екологічними обмеженнями («економіка пончикової моделі»).

Окрему групу джерел становлять нормативно-правові документи, серед яких: Стратегія національної безпеки України (2015, оновлена у 2020 та 2023 роках), Закон України «Про національну безпеку» (2018), Стратегія економічної безпеки України до 2025 року (2021), а також стратегічні документи ЄС, зокрема «Стратегічний компас» (Strategic Compass), що визначає нові підходи до європейської безпекової політики.

Використано також аналітичні матеріали міжнародних організацій і дослідницьких центрів — RAND Corporation, CEPA, МВФ, а також українських think tanks (Центр Разумкова, ОПОРА). Вони забезпечують сучасне науково-експертне бачення викликів безпекової економіки в умовах глобальної нестабільності.

Методи дослідження

У статті використано історико-логічний та системний підходи для з'ясування еволюції й змісту концепції безпекової економіки, а також порівняльний аналіз для зіставлення українських та європейських стратегій безпеки. Застосування структурно-функціонального методу дозволило визначити роль окремих інструментів економічної політики, а контент-аналіз нормативно-правових актів і міжнародних документів дав змогу виявити ключові тенденції. Прогностичний підхід використано для окреслення перспектив розвитку безпекової економіки України в умовах воєнних і поствоєнних викликів.

Результати дослідження

Захист економічних інтересів країни як вагомий компонент економічної безпеки передбачає, що держава захищає свої економічні інтереси на міжнародній арені, укладаючи вигідні торговельні угоди, захищаючи внутрішній ринок від недобросовісної конкуренції та підтримуючи національних виробників. Захист економічних інтересів України на національному та міжнародному рівнях є ключовим елементом успішної відбудови після війни. На внутрішньому рівні необхідно створити ефективну систему управління ресурсами, посилити антикорупційні механізми та забезпечити прозорість у використанні коштів. Важливо стимулювати відновлення промисловості, підтримувати малий і середній бізнес, а також інвестувати в інфраструктурні проекти, що сприятиме економічній стабільності. Крім того, слід активізувати державно-приватне партнерство, щоб залучити внутрішні інвестиції та забезпечити ефективне відновлення ключових

галузей. Створення урядом багатьох грантових програм покликано суттєво поліпшити бізнес-середовище. У цьому зв'язку варто згадати гранти на власну справу від 50 тис. до 250 тис. грн., що можуть бути витрачені на придбання обладнання, закупівлю сировини, орендну плату та лізинг обладнання; гранти для ветеранів та членів їхніх сімей у розмірі до 1 млн грн., що можуть бути використані на придбання меблів, обладнання та транспортних засобів для комерційного використання, ліцензійне програмне забезпечення, сировину, матеріали, товари та послуги, необхідні для реалізації бізнес-плану, а також на тварин або саджанці для створення ферм, послуги з маркетингу та реклами, оренду нежитлових приміщень, оренду обладнання, лізинг обладнання, придбання франшизи; гранти на сад у розмірі від 140 тис. до 400 тис. грн за гектар, але не більше 70% вартості проєкту висадки насаджень, що можуть бути використані на оплату рахунків постачальникам (продавцям) за включені до кошторису матеріали для реалізації проєкту; грант на теплицю у розмірі від 2 до 7 млн. грн. в залежності від розміру ділянки, що може бути використаний на оплату будь-яких рахунків щодо проєкту будівництва модульної теплиці; грант на переробне підприємство у розмірі до 8 млн грн., що може бути використаний на придбання основних засобів виробництва (верстати, технології, обладнання), введення в експлуатацію верстатів, технічного обладнання, доставку придбаних верстатів, технологічного обладнання тощо [1].

На міжнародній арені Україна має активно відстоювати свої економічні інтереси, зокрема через дипломатичні канали та міжнародні інституції. Необхідно розширювати доступ до європейських та світових ринків, захищатись від недобросовісної конкуренції та вимагати компенсацій за збитки, заподіяні війною. Важливим кроком є участь у міжнародних програмах відбудови, залучення фінансової допомоги та інвестицій від партнерів. Крім того, Україна має активно впливати на санкційну політику щодо агресора, щоб запобігти його можливостям обходити обмеження та фінансувати війну. Тільки комплексний підхід, що поєднує внутрішні реформи і зовнішню політику, дозволить захистити економічні інтереси країни та забезпечити її швидке відновлення.

Безпековий вимір післявоєнної економічної політики потребує особливої уваги до економічного зростання як контраверсійного показника безпекового рівня розвитку суспільства.

Передусім відзначимо, що економічне зростання часто розглядається як основний показник успішності економічної політики. Воно відображає збільшення обсягів товарів і послуг, виготовлених за певний проміжок часу, як правило один рік. На його динаміку впливає низка факторів, серед яких ключову роль відіграють умови попиту, пропозиції та розподілу ресурсів. Фактори пропозиції включають: наявність та якість природних

ресурсів, кількість та якість трудових ресурсів, обсяг капіталу в економіці та технологічний розвиток. Ці чинники визначають потенціал збільшення виробництва за рахунок більш ефективного використання ресурсів, впровадження сучасних технологій, що призводять до зростання випуску продукції та скорочення витрат часу на її виготовлення. До факторів попиту належить стабільне макроекономічне середовище та високий рівень сукупних витрат при оптимальному завантаженні ресурсів (включаючи податкову політику, процентні ставки, рівень використання виробничих потужностей тощо). Сприятливі умови в цих сферах стимулюють економічне зростання, забезпечуючи баланс між виробництвом та споживанням. «До чинників розподілу відносять: розподіл природних, трудових і фінансових ресурсів країни, який організовується таким чином, що сприяє вдосконаленню виробництва, приросту продукції, поліпшенню її якості» [2].

Разом з тим, економічне зростання може бути контраверсійним, оскільки не завжди відображає реальний рівень безпеки та добробуту суспільства. Все більше утверджується думка, що «зростання економіки починає приносити більше шкоди, ніж користі» [3], оскільки воно може супроводжуватися зростанням нерівності, погіршенням екологічної ситуації або експлуатацією трудових ресурсів.

Як зазначає К. Раворт, у минулому столітті, коли післявоєнна економічна думка прийняла зростання як свою фактичну мету, ВВП став компасом економіста: він зображував прогрес як експоненціальну криву, виміряну єдиним показником грошової вартості в гонитві за нескінченим зростанням, незалежно від того, наскільки багатою нація вже була. Наслідки того, що заможні країни продовжують віддавати перевагу зростанню ВВП, а не подоланню нерівності та захисту живого світу, тепер надто очевидні. У цьому зв'язку дослідник стверджує, що у XXI столітті оголошено пошук нового компасу економіста, наголошуючи на тому, що «нам потрібна набагато амбітніша та цілісніша мета: процвітання людства на процвітаючій живій планеті. І компас, який може вести нас, надає пріоритет основним потребам і правам кожної людини — від їжі, води та здоров'я до гідної роботи та гендерної рівності. Водночас він визнає, що здоров'я всього живого залежить від захисту життєво необхідних систем Землі: стабільного клімату, родючого ґрунту, здорових океанів і захисного озонового шару. Простіше кажучи, він дозволяє людству процвітати між соціальною основою та екологічною стелею, іншими словами, задовольняти потреби всіх людей у межах живої планети» [4].

На межі економічного зростання вказує також вітчизняний економіст В. Геєць у своїй праці «Феномен нестабільності — виклик економічному зростанню» (2020) [5], в якій наводить докази, що нестабільність в економіці вийшла за межі свого обмеженого існування у фазах економічних

криз і стала трансцендентним явищем. Він доводить, що піднесення економіки, яке уможливило сучасний рівень життя, є результатом технологічних надбань, у своїй основі орієнтованих передусім на отримання прибутків. На цьому шляху відбулось опанування людством сил і ресурсів природи в процесі економічної діяльності, яка забезпечувала економічне зростання, що підвищило рівень життя людей, але й одночасно спричинило серйозні негативні наслідки для природи: руйнування природного середовища, зменшення біорізноманіття та зміну клімату.

У більш пізніх публікаціях, які акцентують увагу на питаннях повного відновлення України, В. Геєць вказує на глобальну дилему: з одного боку, економічне зростання є необхідним для розвитку, з іншого — воно загрожує навколишньому середовищу через надмірне споживання ресурсів і кліматичні зміни. Для України ця суперечність посилюється через воєнні руйнування, обмеженість ресурсів і необхідність відновлення економіки в умовах глобальної нестабільності.

В. Геєць акцентує увагу не лише на негативних екологічних наслідках економічного зростання, але й на соціальних, що мають вияв у скороченні та розшаруванні середнього класу, який ще недавно був основою соціальної стабільності та головним фактором економічного зростання, заснованого на технологічних інноваціях. Автор стверджує, що в кінці ХХ століття почався занепад середнього класу, що колосально загострює соціальну нерівність. У країнах ОЕСД частка середнього класу зменшилася на 3%, а в Україні вона становить лише 10 — 14%, що значно нижче світових показників (45 — 50%). Процес згортання середнього класу автор називає «соціальною ентропією», що посилює «глобальні протиріччя, ставши своєрідною платою за економічне зростання. Паралельно, зазначає він, посилилася геоекономічна фрагментація — світова економіка стала більш роз'єднаною, що ще більше загострило суперечності. З одного боку, зростає глобальна нестабільність, з іншого — поглиблюються проблеми, пов'язані з економічним зростанням. Таким чином, сучасна економічна динаміка супроводжується не лише технологічними досягненнями, а й серйозними соціальними та геополітичними ризиками» [5, с. 4], приходять до висновку дослідник. Подолання цих суперечностей дослідник вбачає у переході до інноваційної моделі зростання з акцентом на «зелені» технології, зміцненні середнього класу через соціальні та економічні реформи, використанні промислової політики для розвитку стратегічних галузей й інтегруватися до європейських структур, використовуючи власний науково-технічний потенціал.

Отже, безпековий вимір післявоєнної економічної політики передбачає урахування не лише кількісних показників економічного зростання (ВВП, рівень інвестицій тощо), але й якісних аспектів, таких як розподіл

доходів, доступність соціальних послуг та екологічна стійкість. Економічне зростання має бути інклюзивним і сталим, щоб забезпечити реальний безпековий рівень розвитку суспільства.

Передусім зазначимо, що поява категорії «безпекова економіка» зумовлена комплексом взаємопов'язаних факторів, що сформувалися під впливом геополітичних зрушень, економічних викликів та інституційних трансформацій останнього десятиліття. Основною детермінантою виникнення цього поняття стала російська агресія, яка почалася у 2014 році анексією Криму та ескалавала у повномасштабне вторгнення у 2022 році. Ці події радикально змінили підходи до економічного розвитку, змусивши інтегрувати безпекові аспекти у всі сфери господарської діяльності. Для України це виразилося у пріоритетному розвитку оборонно-промислового комплексу, захисту критичної інфраструктури та створення механізмів економічної стійкості в умовах війни. Європейський Союз у свою чергу зіткнувся з необхідністю протидії енергетичному шантажу, санкційним війнам та іншим формам гібридного тиску з боку РФ.

Ці події супроводжувались переосмисленням глобальних трендів у сфері безпеки та економіки. Технологічна революція у військовій сфері, яку ілюструє масове застосування безпілотників і кіберзброї в українсько-російській війні, показала необхідність інтеграції інноваційних рішень у національні економічні стратегії. Процеси деглобалізації та регіоналізації, прискорені пандемією COVID-19 і війною, сприяли переорієнтації на створення стійких ланцюгів поставок, особливо у сфері оборонного виробництва.

Й нарешті, інституційні зміни як в Україні, так і в ЄС стали ключовим каталізатором формування концепції безпеки економіки. В Україні це знайшло відображення у прийнятті Стратегії національної безпеки України (2015, оновлена у 2020 та 2023) [6], що визначила економічну безпеку як пріоритет, зробивши акцент на: енергонезалежність, розвиток ОПК та кіберзахист. Закон «Про національну безпеку України» (2018) [7] закріпив поняття «економічної безпеки» та механізми її забезпечення. А «Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року» (2021) [8] наголошувала на необхідності поєднання безпекового напрямку і напрямку розвитку в умовах продовження збройної агресії РФ проти України та зростання викликів трансатлантичній та європейській єдності. Відповідно до оцінок розробників Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, рівень економічної безпеки країни протягом останнього десятиріччя оцінювався на рівні приблизно 40 % від оптимального значення, що зберігало «високими ризики прояву масштабних дестабілізаційних явищ у розвитку економіки в довгостроковій перспективі». При цьому стан фінансової безпеки оцінювався на рівні 42 %, виробничої безпеки — на рівні

53%, зовнішньоекономічної безпеки — на рівні 34%, інвестиційно-інноваційної безпеки — на рівні 32%, макроекономічної безпеки на рівні 38% [8].

Війна в Україні також змусила переглянути безпекову політику ЄС. Зокрема, для ЄС переломним моментом стало ухвалення Радою Європи у березні 2022 року Стратегічного компасу для зміцнення безпеки та оборони ЄС (Strategic Compass), який ознаменував перехід від політики «м'якої сили» до жорсткіших підходів у сфері безпеки, включаючи економічні інструменти. Цей амбітний план дій щодо посилення безпеки та оборонної політики ЄС до 2030 року охоплює всі аспекти політики безпеки та оборони та побудований навколо чотирьох стовпів: діяти, інвестувати, партнерство та безпека. Передбачається, що цей «Стратегічний компас посилить стратегічну автономію ЄС і його здатність співпрацювати з партнерами для захисту своїх цінностей та інтересів. Сильніший і спроможніший ЄС у сфері безпеки та оборони сприятиме позитивному розвитку глобальної та трансатлантичної безпеки та доповнюватиме НАТО, яка залишається основою колективної оборони для своїх членів» [9].

Стратегічний компас став також важливим інструментом, який закріплює підтримку нашої країни на рівні європейської стратегії. Оскільки однією з головних цілей Strategic Compass є посилення обороноздатності ЄС, планується створення Європейських сил швидкого реагування чисельністю до 5000 військових, які можуть бути використані для допомоги Україні у разі необхідності. Крім того, ЄС активізував інвестиції у спільні оборонні проекти, що дозволяє краще координувати постачання озброєнь та техніки нашим Збройним Силам. Важливим інструментом підтримки став Європейський фонд миру, через який Україна отримує фінансування для закупівлі зброї, медичного обладнання та інших критично необхідних речей.

Ще одним ключовим аспектом Strategic Compass є чітка ідентифікація росії як прямої загрози безпеці Європи. Це дало змогу ЄС обґрунтовано посилювати санкційний тиск на агресора, а також розширювати військову та політичну підтримку України. Документ також передбачає активніші дії у сфері кібербезпеки та боротьби з дезінформацією, що особливо актуально для нашої країни, яка постійно стикається з російськими кібератаками та пропагандою.

Окрім безпосередньої військової допомоги, Strategic Compass сприяє інтеграції України в європейські структури. ЄС підтримує українські реформи, зокрема в оборонній сфері, через програми навчання та обміну досвідом. Наприклад, місія EUMAM Ukraine вже навчила десятки тисяч українських військових, а також допомагає у модернізації армії за стандартами НАТО. Крім того, ЄС активно залучає Україну до спільних ініціатив у сфері безпеки, що посилює нашу спроможність протистояти агресору.

Окрім Strategic Compass, Європейський Союз реалізує низку інших ініціатив і програм, спрямованих на зміцнення безпеки та обороноздатності України та внутрішньої безпеки. ЄС, переживши енергетичну кризу 2022-2023 років, прискорив перехід до «безпечної енергетики», зменшуючи залежність від імпорту російських енергоносіїв.

Науковий та експертний дискурс значною мірою сприяв концептуалізації безпекової економіки. Дослідження таких організацій як RAND Corporation, CEPA (Центр європейського аналізу політики) та українських аналітичних центрів (ОПОРА, Центр Разумкова) забезпечили теоретичну базу для розуміння нових реалій. Вони показали, що традиційні моделі економічного розвитку вже не відповідають викликам сучасності, що вимагає інтеграції безпекових аспектів у економічну політику.

Безпосереднім втіленням в життя ідей безпекової економіки України і ЄС є укладання двосторонніх безпекових угод з початку 2024 року. Першу таку угоду щодо гарантій безпеки Україна підписала з Великобританією 12 січня 2024 року. Воно передбачає обмін розвідувальними даними, медичну та військову підготовку, а також оборонно-промислове співробітництво. Станом на 21 січня 2025 Україною підписано 27 договорів з різними країнами, у тому числі з країнами «групи семи» та окрему угоду з Європейським Союзом [10]. Угоди мають схожу структуру, але різні акценти, охоплюючи такі напрями як військова співпраця, відповідальність за агресію, демократія, реформи та євроінтеграція, економіка та енергетика. Окремим важливим напрямом угод є відбудова України. За даними Громадянської мережі ОПОРА, угоди включають 17 критеріїв, причому ключовий — це оборонна співпраця та розвиток українського ВП. К. Угоди також підтверджують курс України на *вступ* до ЄС та НАТО, хоча не всі країни чітко підтримують членство в Альянсі [11].

Насправді історичним моментом стало підписання безпекової угоди між Україною і ЄС у червні 2024 року. Текст цього документу складається з двох розділів щодо безпекових гарантій — «Зобов'язання щодо аспектів безпеки та оборони» та «Ширші зобов'язання щодо безпеки» [12], які концептуалізують два основних напрями підтримки військово-стратегічний та відновлювально-правовий.

Перший спрямований на довгострокове зміцнення обороноздатності нашої країни. В рамках цього напрямку ЄС забезпечує системну підтримку у сфері оборони, зокрема через постачання сучасної військової техніки та озброєнь, які відповідають стандартам НАТО. Важливим елементом є підготовка військових фахівців, що здійснюється через спеціальні навчальні місії, такі як EUMAM Ukraine. Окрім безпосередньої військової допомоги, ЄС сприяє глибоким реформам у оборонному секторі України. Це включає створення ефективних механізмів управління армією, розвиток

прозорих ланцюгів постачання, а також інтеграцію з європейськими структурами безпеки. Особливу увагу приділяється спільному розвитку оборонних технологій — європейські країни активно залучають Україну до кооперації у виробництві зброї та боєприпасів. Важливим аспектом співпраці є обмін розвідувальними даними, що значно підвищує можливості протидії загрозам.

Другий ключовий напрям підтримки зосереджений на відновленні України та забезпеченні правосуддя. ЄС вже розпочав підготовку до масштабних програм розмінування територій, які дозволять очистити великі площі від вибухонебезпечних предметів. Паралельно розробляються плани відбудови інфраструктури — житла, енергосистем, транспортних мереж, які будуть реконструйовані за європейськими стандартами. Гуманітарна складова залишається пріоритетною — ЄС продовжує підтримувати біженців та внутрішньо переміщених осіб через численні програми соціальної та економічної інтеграції. Одночасно з цим, Європейський Союз зберігає та посилює санаційний тиск на Росію, вживаючи заходів щодо замороження активів, обмеження торгівлі та блокування можливостей обходу санкцій. Особливу увагу приділяється питанням правосуддя — ЄС активно сприяє створенню спеціального трибуналу для притягнення до відповідальності керівництва РФ. Це передбачає ретельне документування воєнних злочинів та розробку механізмів міжнародного правосуддя

Такі двосторонні заходи — військово-стратегічні та відновлювально-правові — формують цілісний підхід ЄС до підтримки України, що забезпечує як невідкладну допомогу у боротьбі з агресією, так і довгострокові перспективи розвитку та інтеграції нашої країни до європейського простору. «Безпека, стійкість і підтримка оборони, а також макрофінансова, гуманітарна допомога, допомога у відбудові та реформах посилюватимуть одна одну» [13].

Висновки

Ідеї безпекової економіки в Україні з'являються з початком російської агресії 2014 року та набувають інтенсивного розвитку після її повномасштабного вторгнення, що змусило інтегрувати безпекові аспекти у всі сфери господарської діяльності. Війна в Україні також змусила переглянути безпекову політику ЄС, яка перейшла від політики «м'якої сили» до жорсткіших підходів у сфері безпеки, включаючи економічні інструменти. Безпосереднім втіленням в життя ідей безпекової економіки України і ЄС є укладання двосторонніх безпекових угод з початку 2024 року, що спрямовані довгострокове зміцнення обороноздатності нашої країни та відновлення. Отже, безпековий вимір економічної політики України має ґрунтуватися на балансі між негайними потребами війни та довгостроковими

цілями сталого розвитку. Це вимагає системного підходу, інновацій та міцної єдності між державою, громадянами та міжнародними партнерами.

Список посилань

1. Орлик М., Єфремов А. Роль підприємництва у відновленні та стабілізації економіки після завершення війни. Сучасні технології комерційної діяльності і логістики: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 3 листоп. 2023 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана; [редкол.: О. І. Олексюк (відп. за вип.) та ін.]. Електрон. текст. дані. Київ: КНЕУ, 2023. С. 129 – 131.
2. Хаєцька О. П. Економічне зростання в Україні і світі. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2019. № 10.
3. Resilience and Sustainability Trust: New Tool for a Changing World. IMF. PODCAST. 2023. Jan 26. URL: <https://www.imf.org/en/News> (дата звернення: 27.03.2025).
4. Raworth K. A New Compass for Economics. IMF. March 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2024/03/Point-of-view-a-new-compass-foreconomics-resilience-and-sustainability-trust-podcast> (дата звернення: 15.04.2024).
5. Геєць, В. Феномен нестабільності – виклик економічному зростанню. Київ, Академперіодика. 2020. 454 с. URL: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.403.456> (дата звернення: 27.03.2025)
6. Стратегія національної безпеки України. Затверджено Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> (дата звернення: 27.03.2025).
7. Закон України «Про національну безпеку України». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 31. ст. 241). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 27.03.2025).
8. Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року. Затверджено Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS35837> (дата звернення: 27.03.2025).
9. A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. Council if EU, Kate-Raworth (дата звернення: 04.06.2024).
10. Список безпекових угод України. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 27.03.2025).

11. Донченко К. Замало конкретики. Економічна складова безпекових угод України. LIGAnet, 11 липня 2024. URL: <https://biz.liga.net/ua/ekonomika/> (дата звернення: 27.03.2025).
12. Вонс Р. Безпекова угода між Україною та Євросоюзом: з'явився повний текст. Главком, 27 червня, 2024. URL: <https://glavcom.ua/country/politics/> (дата звернення: 27.03.2025)
13. Горьова В. Консультації протягом 24 годин і оборонна співпраця. З'явився повний текст безпекової угоди між Україною і ЄС. NV, 27 червня 2024. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/> (дата звернення: 27.03.2025).

References

1. Orlyk, M., & Yefremov, A. (2023). Rol pidpriemnytstva u vidnovlenni ta stabilizatsii ekonomiky pislia zavershennia viiny [The role of entrepreneurship in post-war recovery and economic stabilization]. In Suchasni tekhnolohii komertsiinoi diialnosti i lohistyky: Zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoi nauk.-prakt. internet-konferentsii (pp. 129 – 131). Kyiv: KNEU.
2. Khaietska, O. P. (2019). Ekonomichne zrostannia v Ukraini i sviti [Economic growth in Ukraine and in the world]. Efektyvna ekonomika, 10.
3. International Monetary Fund. (2023, January 26). Resilience and Sustainability Trust: New Tool for a Changing World [Podcast]. <https://www.imf.org/en/News>.
4. Raworth, K. (2024, March). A New Compass for Economics. IMF. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2024/03/Point-of-view-a-new-compass-foreconomics-resilience-and-sustainability-trust-podcast>.
5. Heiets, V. M. (2020). Fenomen nestabilnosti – vyklyk ekonomichnomu zrostanniu [The phenomenon of instability – a challenge to economic growth]. Kyiv: Akadempriodyka. <https://doi.org/10.15407/akadempriodyka.403.456>.
6. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [National Security Strategy of Ukraine]. (2015, May 26). Presidential Decree No. 287/2015. <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>.
7. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» [Law of Ukraine «On National Security of Ukraine»]. (2018). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), No. 31, Art. 241. <https://zakon.rada.gov.ua/>.
8. Stratehii ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku [Strategies of Ukraine's economic security until 2025]. (2021, August

- 11). Presidential Decree No. 347/2021. <https://ips.ligazakon.net/document/MUS35837>.
9. Council of the EU. (2024). A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. <https://www.consilium.europa.eu/>.
10. Spysok bezpekovykh uhod Ukrainy [List of Ukraine's security agreements]. (n.d.). Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
11. Donchenko, K. (2024, July 11). Zamalo konkretyky: ekonomichna skladova bezpekovykh uhod Ukrainy [Lack of specifics: The economic component of Ukraine's security agreements]. LIGAnet. <https://biz.liga.net/ua/ekonomika/>.
12. Vons, R. (2024, June 27). Bezpekova uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevrosoiuzom: z'iavyvsia povnyi tekst [Security agreement between Ukraine and the European Union: Full text published]. Glavkom. <https://glavcom.ua/country/politics>.
13. Horiova, V. (2024, June 27). Konsultatsii protyahom 24 hodyn i oboronna spivpratsia: z'iavyvsia povnyi tekst bezpekovoi uhody [24-hour consultations and defense cooperation: Full text of the security agreement published]. NV. <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/>.

Illia Sahaidak

PhD in Economics, Doctoral Candidate at the Department of Social Philosophy,

Philosophy of Education, and Educational Policy

Dragomanov Ukrainian State University (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

e-mail: i.v.sahaidak@udu.edu.ua

**THE FORMATION OF A SECURITY ECONOMY IN UKRAINE
AND THE EUROPEAN SPACE**

Abstract

This article examines the formation of the concept of a security economy in the context of Russia's full-scale war against Ukraine and its impact on the economic policies of both Ukraine and European Union member states. It is emphasized that current realities require the integration of the security dimension into all areas of economic activity.

The study analyzes the shift in Ukraine's strategic priorities in response to wartime challenges: support for small and medium-sized enterprises, the strengthening of public-private partnerships, implementation of grant programs, and the stimulation of infrastructure recovery. The role of international assistance, diplomacy, and Ukraine's participation in international reconstruction programs is highlighted. The interrelation between economic security and social processes is explored, especially in terms of maintaining a middle class, trust in state institutions, and citizen participation in decision-making.

At the level of the European Union, the article considers the transformation of security policy, particularly through the adoption of the Strategic Compass, which envisions the active application of economic instruments in the security sphere, the creation of rapid response forces, the enhancement of cybersecurity, and expanded defense cooperation with Ukraine. The importance of bilateral security agreements is underscored, as they represent the institutional embodiment of the security economy concept in practical terms.

In conclusion, the article asserts that achieving sustainable development amid wartime and post-war challenges requires a combination of economic

reforms with social adaptation, innovative technologies, and deep European integration.

Keywords: security economy; national security; European integration; security policy; economic resilience; international assistance.

Надійшла до редакції 08.09.2025

Прийнято до друку 22.11.2025

Оприлюднено 29.12.2025